

**DPI Tarafından '*Zor Zamanlarda Sürecin
Yeniden Rayına Oturtulması*' Başlığı Altında
Çatışma Çözümü Tecrübesinin Toplumsal
Cinsiyet Perspektifinden Keşfedilmesi
Amacıyla 19-24 Mart 2016 Tarihleri
Arasında Dublin, Dundalk ve Belfast
Şehirlerini Kapsayacak Şekilde İrlanda'ya
Gerçekleştirilen Karşılaştırmalı Çalışma
Ziyareti Özet Raporu**

Demokratik Gelişim Enstitüsü (Democratic Progress Institute - DPI)

11 Guilford Street

Londra WC1N 1DH

Birleşik Krallık

tarafından yayınlanmıştır.

www.democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

+44 (0)203 206 9939

İngilizce baskı: 2016

Türkçe baskı: 2016

ISBN:978-1-911205-08-1

© DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü, 2016

Bu yayının telif hakları saklıdır. Eğitim amacıyla, telif ödenmeksizin ya da önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir. Ancak çoğaltılarak satılamaz. Her tür kopyalama için, yayıncılardan yazılı izin alınması ve gereken ücretin ödenmesi gerekliliktir.

Önemli Not: Bu rapor yuvarlak masa toplantılarında yapılan konuşmaların özet halini içermektedir. Rapordaki konuşma metinleri yapılan konuşmalarla birebir bir benzerlik içermediği gibi konuşmaların tam çözümü de değildir.

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır. Vakıf Kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108.

İçindekiler

Önsöz.....	4
Bağlam: Zorlu Dönemlerde Diyalog ve Karşılıklı İletişim	5
Temalar	8
Katılımcılar	9
Çıkarılan Dersler – İrlanda Tecrübesi	10
Türkiye’deki Mevcut Bağlam	24
Devam Eden Diyalog için Bir Platform Oluşturmak	24
Ziyaretin Sonuçları.....	26
Ek 1: Katılımcılar	29
Türkiye’den Katılımcılar	29
Konuşmacılar ve Konuklar	29
Ek 2: DPI Bilgi Notu: Kuzey İrlanda için Yeni Bir Başlangıç (Türkçe)	31
Ek 3: Hayırlı Cuma Anlaşması – Genel Açıklama (Türkçe)	31
Ek 4: BM Güvenlik Konseyi’nin 1325 Sayılı Kararının Uygulanması Yoluyla Kadınların Barışın İnşası ve Çatışma Çözümüne Daha İyi Yollardan Katılmasına Dair Bir Çalışma (A Study into the Ways to Better Incorporate Women into Peacebuilding and Conflict Resolution through the Implementation of UNSCR 1325 (İngilizce)).....	31

Önsöz

Bu rapor DPI tarafından 19-24 Mart 2016 tarihleri arasında ‘Zor Zamanlarda Süreci Rayına Oturtmak’ başlığı altında İrlanda’ya gerçekleştirilen ve İrlanda’nın çatışma çözümü tecrübesini toplumsal cinsiyet yaklaşımı esasına dayalı olarak incelemeyi hedefleyen karşılaştırmalı çalışma ziyareti programı çerçevesinde Dublin, Dundalk ve Belfast şehirlerinde gerçekleştirilen çeşitli yuvarlak masa toplantılarında yapılan tartışmaların özetini içermektedir. Bu çalışma ziyareti, Türkiye’deki Kürt sorunu konusundaki çözüm süreci ciddi engellerle karşılaştığı bir dönemde gerçekleştiği için ayrıca büyük bir önem taşımaktadır. Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye programı çerçevesinde gelecek dönemde gerçekleştireceği etkinliklerle benzer konular üzerine yoğunlaşmaya devam edecektir.

Bütün DPI etkinliklerinde olduğu üzere bu ziyaret kapsamındaki toplantılar da Chatham House kuralları çerçevesinde düzenlenmiştir. Ancak şeffaflık esası gereği 2016 yılının Mart ayında gerçekleştirilen bu karşılaştırmalı çalışma gezisinin ses kaydı ve transkripsiyonu kamuoyundan gelecek makul taleplere karşılık kamusal kullanıma sunulmak amacıyla saklı tutulmaktadır. Bu konuya dair daha fazla bilgi için info@democraticprogress.org üzerinden bizimle irtibata geçebilirsiniz.

Gerçekleştirilen karşılaştırmalı çalışma ziyaretiyle ilgili ve DPI tarafından daha önce hazırlanmış olan bazı çalışma dosyaları (Kuzey İrlanda’daki mevcut duruma dair güncelleme ile BM Güvenlik Konseyi’nin 1325 sayılı kararının uygulanmasına dair briefing dosyası da dahil olmak üzere) bu raporun sonuna eklenmiştir. Çatışma çözümü ve geçmişte gerçekleştirdiğimiz diğer etkinliklere ilişkin olarak tarafımızca

hazırlanan diğer raporlara www.democraticprogress.org adresli websitemiz üzerinden erişebilirsiniz.

DPI Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti Katılımcıları İrlanda Parlamentosu Gezisi öncesi Parlamento'ya ev sahipliği yapan Leinster House binası önünde toplu halde

Bağlam: Zorlu Dönemlerde Diyalog ve Karşılıklı İletişim

DPI tarafından düzenlenen bu çalışma ziyareti Türkiye'deki siyasi atmosferin çok zor bir dönemden geçtiği bir zamanda gerçekleştirilmiştir. Ziyaretin gerçekleştiği dönemde ülkedeki toplumsal ayrışma ve kamplaşmalar üst düzeye çıkmış, ülkenin güneydoğusunda yaygın şekilde yaşanan şiddet olayları İstanbul ve Ankara gibi ülkenin batısında bulunan büyük şehirlere de sıçramıştır. Kürt sorununun çözümüne dair başlatılan süreç durmuş ve iki taraf arasında diyalogun tekrar başlayabilmesi için güven arttırıcı önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. 11 kişiden oluşan bir delegasyonun İrlanda'ya gerçekleştirdiği bu karşılaştırmalı çalışma ziyareti bu siyasi tablonun şartları altında gerçekleşmiştir. Karşılaştırmalı çalışma ziyareti siyasal arenanın farklı kesimlerinden gelen katılımcıların tarafsız bir alanda ve mevcut çatışma ortamından uzakta, medyanın ve yanı sıra gergin siyasetin merkezlerinden biri haline gelen parlamento ortamının gölgesinden bağımsız bir şekilde bir araya gelmelerine olanak sağlamıştır. Birbirlerinden farklı fikirler taşıyan katılımcılar güvenli bir ortamda bir araya gelerek hem İrlanda'nın sahip olduğu zengin tecrübelerden faydalanma hem de birbirleriyle geliştirdikleri açık ve samimi diyalog ortamı sayesinde fikir alışverişinde bulunma imkanı bulmuşlardır.

İlgili tartışma ve diyalogların geliştirilmesi için bir platforma ihtiyaç olduğunun tespit edilmesiyle birlikte, 5 günlük bir program çerçevesinde düzenlenen karşılaştırmalı çalışma ziyareti kapsamındaki yuvarlak masa toplantıları, bugün Türkiye'deki çözüm sürecinin yaşadığı tıkanma gibi zorlu dönemlerden geçen çatışma çözümü süreçlerinin rayına yeniden nasıl oturtulabileceği üzerine yoğunlaşmıştır.

‘Değişen davranışlar ve gelişen yeni fikirler bir sonraki kuşak için ciddi bir şekilde daha iyi bir gelecek yaratma niyetini de ortaya çıkardı.’ – Trinity Koleji öğretim üyesi Dr David Mitchell’in süreci tekrar rayına oturtmak için Kuzey İrlanda’da yaşanan değişimlere vurgu yaptığı konuşmadan bir bölüm.

Karşılaştırmalı çalışma ziyareti toplumsal cinsiyet konusuna odaklanarak hazırlandığı için, düzenlenen toplantılar Kuzey İrlanda’da çatışma dönemi ve barış sürecinde özellikle kadınların yaşadığı tecrübeler akılda tutularak toplumsal cinsiyet duyarlılığıyla organize edilmiştir. DPI kurulduğu tarihten bu yana barışın inşası çalışmalarında kadınlarının rolünün kavranmasını ve toplumsal cinsiyet yaklaşımına dair farkındalığın arttırılmasını sağlamaya çalışmaktadır. DPI tarafından geçmişte Türkiye, İrlanda, Filipinler ve Güney Afrika gibi pek çok ülkede gerçekleştirilen çalışmalarda, çatışmanın toplumsal cinsiyet açısından yansımaları, kadınların çatışma ve yanı sıra çatışma çözümü sürecindeki tecrübelerine de özel olarak eğilmiş, BM Güvenlik Konseyi’nin 1325 sayılı kararının uygulanması, kadınlar ve DDR süreci, toplumsal cinsiyet ve geçiş dönemi adalet mekanizmaları gibi toplumsal cinsiyet konusuyla ilgili alanlarda çok sayıda rapor ve yayın hazırlanmıştır. Karşılaştırmalı çalışma gezisinde amaçlanan, geçmişte bu alanda gerçekleştirilen çalışmaların geliştirilerek devam etmesinin sağlanması, ilgili konuların daha derinlemesine değerlendirilmesini sağlamak için gerekli platformun tesis edilmesi, çalışma ziyaretinden çıkarılacak derslerin Türkiye’de daha geniş bir kesimle paylaşılması için imkan yaratılması ve tartışmanın karşılaştırmalı çalışma ziyaretinin ötesine geçerek devam etmesinin sağlanmasıdır.

Katılımcılar Belfast'ta düzenlenen toplantı sırasında eski siyasi mahkum olan ve bir dönem Sinn Fein Partisi adına Belediye Meclis Üyesi olarak görev yapan Breige Brownlee ile birlikte

'Kadınlar yaralanan insanların bakımını sağlamak ve ihtiyaçlarını gidermek için neredeyse her gün uğraşıyorlar çünkü bizde ne yazık ki yerli yerinde bir tamir ve tazmin süreci yaşanmamıştır. Kadınların bu fedakarca çalışması devletten hak ettiğinin çok altında bir takdir almaktadır.' – Belfast'ta bulunan Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'nden (Transitional Justice Institute) Dr Catherine O'Rourke'un konuşmasından bir bölüm.

Seçilmiş bazı temaların İrlanda'nın çatışma çözümü tecrübesi çerçevesinden değerlendirilmesi, yaşanan zorlukların üzerinden nasıl gelindiği, süreci bozmak isteyen kesimlerin girişimleri ve şiddetin yeniden ortaya çıkması gibi sıkıntılara rağmen sürecin rayında tutulmasının nasıl sağlandığı gibi konuların işlendiği yuvarlak masa tartışmaları üzerinden, Türkiye ile ilişkili meseleler konusunda daha geniş bir tartışma ortamının

oluşmasına imkan sağlanmıştır. Toplumsal cinsiyet ve çatışma, toplumsal cinsiyet ve geçiş dönemi adalet mekanizmaları ile toplumsal cinsiyet ve uluslararası hukuk gibi alanlarda uzman olanların ve pratik çalışma içinde olan isimlerin katıldığı ve İrlanda barış sürecinin toplumsal cinsiyet perspektifinden analiz edilerek bu döneme ilişkin tecrübelerin paylaşıldığı yuvarlak masa toplantıları, karşılaştırmalı çalışma gezisi katılımcılarının paylaşılan görüş ve tecrübelerden önemli dersler çıkarmasına ve bu çıkarımları ziyaret boyunca kendi aralarında sürdürdükleri tartışmaların zemini haline getirmelerine de olanak sağlanmıştır.

‘Müzakereleri dostlarınızla değil düşmanlarınızla ve onları kendinize ortak etmek için yaparsınız.’ – Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu kurucu üyesi Avila Kilmurray’in barış sürecinin korunmasına dair konuşmasından bir bölüm.

Temalar

Karşılaştırmalı çalışma ziyareti sırasında tartışılan konular arasında kadınların barış sürecine ve çatışma sonrası geçiş dönemi sürecine dahil edilmesi, barış sürecinin kareografisi içinde kadınların arabuluculuk yapması ve gizli kanallardan yürütülen görüşmelerde görev alması (özellikle Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun yapısının ve tecrübelerinin derinlemesine incelenmesi yoluyla), geçmişin bıraktığı yaraların iyileştirilmesi noktasında toplumsal cinsiyet ve geçiş dönemi adaleti mekanizmaları, uluslararası hukukun içerdiği toplumsal cinsiyet düzenlemeleri ve BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı kararının taşıdığı önem, dini kesimlerin de dahil olduğu sivil toplumun barışın korunması noktasındaki rolü, çatışmanın dönüştürülmesi ve çözümün yakalanmasında üçüncü tarafların oynadığı rol, DDR (Silahsızlanma, Silahlı Savaşçıların Terhisi ve Topluma yeniden Kazandırma) ile SSR (Güvenlik Sektörü Reformu) süreçleri, üçüncü tarafın dahil olduğu silahsızlanmanın teyidi ve onaylanması süreci ile yasal ve anayasal reformlar (idare ve güç paylaşımına dair konular dahil olmak üzere) gibi konular yer almıştır. Yanı sıra dil, kimlik ve kültür (eğitim bağlamı dahil olmak üzere), İrlanda'da kadınların siyasetteki temsili, Kuzey İrlanda barış süreci bağlamında Birleşik Krallık ve İrlanda hükümetlerinin oynadığı rol gibi konular da tartışılan konular arasındadır.

Katılımcılar özellikle Hayırlı Cuma Anlaşması bağlamında pek çok konuyu derinlemesine değerlendirmiş, bu anlaşmanın akabinde imzalanan Stormont House Anlaşması ile Yeni Başlangıç Anlaşması da dikkatli bir şekilde incelenmiş ve bu iki anlaşmanın Hayırlı Cuma Anlaşması'nın uygulanmasında nasıl bir etki yaptığı ve ne tür bir rol oynadığı tartışılmıştır.

‘Silahlı grupların hala belirgin bir etkisi olmasının sebebi, bu grupların hala insanların güvende hissetmelerini sağlamak olduğunu düşünüyorum.. Bu grupların dağılmasının önündeki en büyük zorluk intikam alınacağı korkusudur.’ – Kate Beggs, Kuzey İrlanda Bürosu Temsilcisi.

Çıkarılan Dersler - İrlanda Tecrübesi

Her biri, karşılaştırmalı çalışma ziyaretine konu olan alanlarda birinci elden tecrübe sahibi olan konuşmacıların katılımcılarla yaptığı tartışmalar, özellikle çatışmaların yeniden başlaması dahil olmak üzere sıkıntılı dönemlerde sürecin rayına tekrar oturtulması için ne tür mekanizmaların devreye sokulması gerektiği üzerine yoğunlaşmıştır. Londra’nın Canary Wharf bölgesinin 1996 yılında bombalanması olayı bir örnek olarak tartışılmış, konuşmacılar ateşkesin bozulması yoluyla sürecin rayından çıkarılması girişimlerine karşılık olarak sürecin devam ettirilmesinin ne kadar önemli olduğuna vurgu yapmışlardır. Uzlaşma ve affetme konuları, bu alanlarda birinci derece tecrübe sahibi olan ve aralarında Britanya ve İrlanda hükümetlerinin temsilcileri ile eski siyasi mahkumların da olduğu konuşmacılarla detaylı olarak tartışılmıştır. Bunun yanı sıra Kuzey İrlanda’da barış sürecine karşı çıkan silahlı gruplar bağlamında, çözüm süreçlerinin boşa çıkarılmaya çalışılabileceği konusunda yakın dönemde silahlı örgütlerin faaliyetlerine ilişkin olarak hazırlanan bir komisyon raporu referans alınarak, tartışma yürütülmüştür.¹ Konuşmacılar ortaya çıkan engellere ve gerilemelere rağmen sürecin devam edebilmesi için diyalogun devam etmesi ve bütün taraflarca güven artırıcı önlemler alınmasının önemini altını çizmiştir.

1 Kuzey İrlanda’daki silahlı örgütler hakkında yapılan ve 20 Ekim 2015 tarihinde açıklanan bağımsız değerlendirme çalışmasına erişmek için: <https://www.gov.uk/government/publications/assessment-on-paramilitary-groups-in-northern-ireland>

‘Her ne kadar ortada sorunlar olsa da her iki taraf da bu sorunların şiddet yoluyla çözülemeyeceğini kabul etmiş durumdadır.’ – Birleşik Krallık İrlanda Büyükelçisi, Dominick Chilcott.

Katılımcılar Sinn Fein Partisi Lideri Gerry Adams ile birlikte.

Karşılaştırmalı çalışma gezisi sırasında sıklıkla gündeme gelen konulardan biri **kadınların müzakere sürecinde ve barışın korunması noktasında oynadıkları rol olmuştur.** Bu konuda Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu’nun oynadığı role özel olarak yoğunlaşılmıştır. Katılımcılar bu tür bir koalisyonun kurulmasının teknik boyutta neler gerektirdiğinin yanı sıra hem müzakere masasında yer alan hem de kapalı kapılar ardında taraflar arasında iletişim geliştirmeyi başaran Koalisyonun, süreçte bu kadar önemli bir rol oynabilmesini mümkün kılan kapasiteye nasıl eriştiğini öğrenme konusunda özellikle çok ilgili davranmışlardır.

Bu noktada Kuzey İrlanda kadın Koalisyonu'nun kurucu üyesi Avila Kilmurray katılımcılarla tecrübelerini paylaşmış, yine müzakere sürecinde küçük partilerin de müzakere masasında yer almasına imkan sağlayan ve geniş anlamli katılımcılığı sağlayan (hem siyasal katılım hem de kadınların katılımı anlamında) yeni seçim sisteminden örnekler vermiş, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kuruluşu noktasında temel işlev gören eşitlik, katılımcılık ve insan haklarının desteklenmesi gibi prensiplerden detaylı olarak bahsetmiştir. Tartışma bölümünde bu prensiplerin siyasal olarak farklı pozisyonlardan gelen kesimler arasında nasıl bir köprü oluşturduğu, ayrıca çatışmaların başladığı ve zorlukların yaşandığı dönemlerde taraflar arasında bir iletişim kanalı kurulmasına nasıl yardımcı olduğu gibi konular geniş olarak tartışılmıştır.

'Barış görüşmeleri bütünüyle iletişime dairdir. İletişim sayesinde görüşme kanallarını açık tutarak istediğimiz kadar bilgi elde edebilir, sonra da bu bilginin iletim ve değişimini sağlayabiliriz.'
– Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu kurucu üyesi Avila Kilmurray'ın konuşmasından bir bölüm.

Katılımcılar ayrıca Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun bir diğer kurucu üyesi olan ve Birinci Kuzey İrlanda Meclisi'nde Başkan Yardımcısı olarak görev yapan Jane Morrice ile de bir araya gelmiş, kendisiyle yapılan yuvarlak masa toplantısında kadınların meclisteki temsil oranı ile meclis seçimlerinde uygulanan kadın kotası gibi konular başta olmak üzere Hayırlı Cuma Anlaşması sürecinde kadınların oynadığı rol, kadın siyasetçi Mo Mowlaw'ın süreçteki varlığı ve Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun başka hangi rolleri oynadığı gibi konular üzerinde de durulmuştur.

'Eve gittiğimde kocama bir kadın siyasal partisi kuracağımızdan bahsettim. Kocam da bana dönüp 'peki biz bir erkek siyasal partisi kursak ne yapardın' diye sordu. Bende kendisine eğer kadınlar 20 tane Meclis sandalyesinin hepsini son 20 yıldır elinde tutuyor olsaydı o zaman bende size yardım ederdim dedim. – Birinci Kuzey İrlanda Meclisi Başkan Yardımcısı, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu Kurucu Üyesi ve Avrupa Soyo-Ekonomik Komitesi Başkan Yardımcısı Jane Morrice'in kadınların Meclisteki temsiline dair konuşmasından bir bölüm.

Birinci Kuzey İrlanda Meclisi Başkan Yardımcısı, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu Kurucu Üyesi ve Avrupa Soyo-Ekonomik Komitesi Başkan Yardımcısı Jane Morrice, Belfast'ta düzenlenen yuvalak masa toplantısında katılımcılara hitap ederken

BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 nolu kararı hem geçmişte yaşanan çatışmalar hemde mevcut durum kapsamında tartışılan bir diğer konu olmuştur. Katılımcılar, İrlanda Cumhuriyeti'nin ikinci eylem planı olan ve 2015-2018 dönemini içeren ulusal eylem planı hakkında planın hazırlanmasından sorumlu olan Kadın, Barış ve Güvenlik Gözlem Grubu üyelerinden İrlanda Cumhuriyeti'nin BM Güvenlik Konseyi kararının uygulanmasına ilişkin çalışmalarını hakkında geniş bilgi almışlardır. Herhangi bir ulusal eylem plan olmadan BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı kararının uygulanması olasılığında Kuzey İrlanda'nın geçirdiği tecrübeler eşliğinde detaylı olarak tartışılmıştır. Demokratik Birlikçiler Partisi (DUP) Kuzey İrlanda Meclisi Milletvekili Paula Bradley katılımcılarla yaptığı yuvarlak masa toplantısında erkeklerin baskın bir egemenliğinin olduğu bir siyasi parti içinde nasıl faaliyet yürütülebileceğine dair kişisel tecrübelerinin yanı sıra, BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı kararının uygulanmasına dair bütün partiler tarafından oluşturulan gruptaki rolü ve bu kararın doğrudan uygulanamaması durumunda dahi kararın hangi pratik yollardan uygulanabileceğine dair görüşlerini katılımcılarla paylaşmıştır. Paula Bradley ayrıca Kuzey İrlanda'daki 'silahlı çatışmaların' nasıl tanımlanması gerektiğine dair siyasi tartışmalarıda katılımcılarla paylaşmıştır.

DPI karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcıları ve Demokratik Birlikçiler Partisi Milletvekili Paula Bradley Belfast'taki yuvarlak masa toplantısı sonrası birarada

Yuvarlak masa toplantıları sırasında geniş olarak tartışılan bir diğer konu ise geçmişte yaşananlarla nasıl yüzleşileceği konusu olmuştur. Kuzey İrlanda bağlamında oldukça hassas bir mesele olan bu konunun üstesinden gelebilmek için yakın dönemde yapılan girişimlerden bahsedilmiş (Stormont House Anlaşması ve Yeni Başlangıç Anlaşması görüşmeleri dahil olmak üzere), resmi tazmin mekanizmalarının eksikliği üzerine eğinilmiştir. Yakın bir dönemde kurulması önerilen Tarihsel Olayların Soruşturulması Birimi ile Bilgilerin Kurtarılması Birimi'ne yönelik çalışmaların yanı sıra sözlü tarih mekanizmaları detaylı olarak tartışılmış, hakikatin aranması ve adaletin yerine gelmesi noktasında Kuzey İrlanda'nın ne tür engellerle yüz yüze kaldığı derinlemesine incelenmiştir. Geçmişte yaşananlarla yüzleşilmesi meselesi tartışılırken kadınların çatışma döneminde yaşadığı tecrübeler, geçmişle yüzleşme noktasında atılacak adımların toplumsal cinsiyet yaklaşımına duyarlı mekanizmaları içermesi ve hesap verilebilirlik gibi konular toplumsal cinsiyet perspektifi

üzerinden değerlendirilmiştir. Ulster Üniversitesi Geçiş Dönemi Adalet Mekanizmaları Merkezinden Catherine O'Rourke ile yapılan yuvarlak masa toplantısında geçiş dönemi adalet mekanizmalarının toplumsal cinsiyet yaklaşımına duyarlı olmasının ne kadar önem taşıdığı, bu mekanizmaların kadınlara yönelik olarak gerçekleştirilen cinsel şiddet ve saldırıları dikkate alan bir yaklaşım takınmasının öneminin yanı sıra kadınların çatışmalar sırasında yaralanan aile üyeleri için nasıl tam zamanlı birer bakıcı haline gelmiş oldukları da kapsamlı olarak tartışılmıştır.

***‘Bizim Kuzey İrlanda’da tanık olduğumuz ilk şey toplumsal cinsiyet ile ilişkili sorunların hafife alınması olmuştur. Bu mesele oldukça tartışmalı ve son derece siyasal bir konu olarak görülmüştür. Ancak böyle yaklaşmak bu meselelerin ortadan kalkmasını sağlamaz.’** Ulster Üniversitesi Geçiş Dönemi Adalet Mekanizmaları Merkezinden Dr Catherine O'Rourke'un geçiş dönemi adaleti sürecindeki önemli toplumsal cinsiyet sorunlarına dair konuşmasından bir bölüm.*

Birleşik Krallık ile İrlanda Cumhuriyeti arasındaki ***hükümet ilişkileri*** yuvarlak masa toplantıları sırasında incelenen bir diğer konu olmuş, bu ilişkilerin Kuzey İrlanda barış süreci üzerindeki olumlu etkileri değerlendirilmiştir. Yuvarlak masa tartışması sırasında ilişkilerin olumlu anlamda değişmesinde rol oynayan aralarında ticaret, göçmenlik, kamu siyaseti, Avrupa Birliğinin rolü ve geçmişte yaşananların kabul edilmesi gibi faktörlerin olduğu konular ayrıntılı olarak değerlendirilmiş ve bu değişen ilişkilerin barış sürecinin sürdürülebilir olmasına sağladığı katkılara değinilmiştir. Birleşik Krallık adına İrlanda Cumhuriyeti büyükelçisi olarak görev yapan sayın Dominick Chilcott yuvarlak masa toplantısında Birleşik Krallık ile İrlanda Cumhuriyeti arasında sağlanan iyi ilişkilerde karşılıklı jestlerin önemli bir rol oynadığından bahsetmiş, bu jestler arasında en önemli olanların 2011 yılında Birleşik Krallık Kraliçesi

2. Elizabeth'in İrlanda'ya gerçekleştirdiği ziyaret ile 2014 yılında İrlanda Devlet Başkanının Birleşik Krallığa gerçekleştirdiği ziyaretleri saymıştır. Büyükelçi Chilcott, Birleşik Krallık ve İrlanda hükümetlerinin sürecin zorluğa girdiği dönemlerde taraflar üzerine 'çözümü sağlamak için baskı' uyguladığını ve bu şekilde barış sürecinin korunduğundan bahsederek iki ülkenin bu noktadaki rolünü katılımcılarla tartışmıştır. Büyükelçi bu noktada Belfast belediye binası önünde hangi bayrakların dalgalanacağı üzerinden başlayan tartışma sonrası Stormont House Anlaşmasının nasıl oluştuğuna dair örnekler vermiştir.

Birleşik Krallığın İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi Dominick Chilcott Dublin'de düzenlenen yuvarlak masa toplantısında katılımcılarla birarada

Yuvarlak masa toplantılarında geniş olarak tartışılan konulardan bir diğeri ise Üçüncü tarafların rolü üzerine olmuştur. Bu noktada başta Hayırlı Cuma Anlaşması görüşmelerinin başkanlığını yapan ABD’li senatör George Mitchell’in rolü olmak üzere, Kuzey İrlanda’da silahsızlanmaya ilişkin kurulan uluslararası bağımsız komisyonun oynadığı rolde DDR sürecinin yürütülmesi bağlamında değerlendirilmiş, bunun yanı sıra Hass ve O’Sullivan gibi isimler tarafından yürütülen arabuluculuk çalışmalarının ve bu çalışmaların Hayırlı Cuma Anlaşmasının uygulanması ile anlaşmanın son yıllarda pratik anlamda ilerlemeler katetmesine nasıl katkılar yaptığının önemine vurgu yapılmıştır. Yuvarlak masa toplantısındaki tartışmalar üçüncü tarafın seçilmesi için gerekli olan kriterler, bir barış sürecinin yapısal hale gelmesine üçüncü tarafların nasıl bir destek sunabileceği, ayrıca hesap verilebilirliğin sağlanmasının yanı sıra süreçteki aşamaların üçüncü tarafa teyit edilmesinin ne kadar önemli olduğu üzerine yoğunlaşmıştır. Karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcıları Dublin’deki toplantıların akabinde Dundalk şehrine geçerek Kuzey İrlanda barış sürecinde 20 yıl boyunca kilit bir rol oynayan İrlanda Cumhuriyeti eski Dışişleri Bakanı Dermot Ahern ile görüşmüşlerdir. Bu yuvarlak masa toplantısında Dermot Ahern süreçte Amerika Birleşik Devletlerinin oynadığı önemli rolden bahsetmiş, ayrıca Kuzey İrlanda barışının korunmasında Avrupa Birliğinin oynadığı önemli role vurgu yapmıştır. Yuvarlak masa toplantısında tarafsız kesimlerin (dini kesimler ve sivil toplumdan aktörler) gizli kanallar üzerinden sağladıkları diyalogun önemide ayrıca tartışılmıştır.

Katılımcılar Dundalk şehrinde İrlanda Cumhuriyeti Eski Dışışleri Bakanı Dermot Ahern ile yapılan yuvarlak masa toplantısı sonrasında toplu halde

Karşılaştırmalı çalışma gezisinin tartışılan bir diğer konusu ise sürecin ***yasal ve anayasal boyutları*** olmuştur. Birleşik Krallık hükümetinin kurumsal yapı çerçevesinin bir parçası olan Kuzey İrlanda Bürosu'ndan Kate Beggs ile yapılan yuvarlak masa toplantısında tartışmalar daha çok idare ve güç paylaşımı konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Kuzey İrlanda Meclisi seçimleri için kullanılan nispi temsile dayalı sistemin avantaj ve dezavantajları üzerine yürütülen tartışmaların yanı sıra, yetki devri sürecinin detaylı bir analizi yapılmış, Kuzey İrlanda meclisi ile Birleşik Krallık Parlamentosu arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Eşitlik ve ayrımcılık bağlamlarına dayalı olarak hukuki süreçler ve reformlar tartışılmış, kadın kotasıyla ilişkili olarak polis hizmetleri ve güvenlik sektörü reformuna ilişkin sorunlar değerlendirilmiştir. Referandum meselesinin teknik boyutlarında oldukça geniş bir kapsamda işlenmiştir.

‘Yakın döneme kadar çatışmaların olduğu ve bu çatışmanın siyaset üzerine büyük bir etkisinin olduğu koşullar göz önüne alındığında, bu noktada yapılacak her öneri siyasal olacağı gibi bu önerilerin taraflarca birden fazla manaya gelebilecek şekilde de yorumlanmaya açık olacağı da aşikardır.’ – İrlanda Cumhuriyeti Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı Birleşik Krallık ve Amerika Biriminden Sarah McGrath tarafından yapılan konuşmadan bir bölüm.

Karşılaştırmalı çalışma ziyareti sırasında düzenlenen yuvarlak masa toplantılarında katılımcılar Kuzey İrlanda’daki sürecin desteklenmesi noktasında **sivil toplumun oynadığı farklı roller** konusunda bilgilendirilmiş, bu konuda özellikle kadın grupları, dini aktörler ve eski siyasi mahkumların oynadığı rollere geniş olarak değinilmiştir. Kamuoyunun süreci sahiplenmesinin ne kadar önemli olduğuna vurgu yapılmış, barışa desteği arttırmak için oluşturulan ve medyayı da içeren teşvik mekanizmaları analiz edilmiştir. Düzenlenen yuvarlak masa toplantılarında toplumlar arası diyalogu teşvik eden sivil toplum liderleri ve eski siyasi mahkumlarla bir araya gelinmiş, kendileriyle toplumun yeniden entegrasyonu noktasında karşılaşılan engeller tartışılmıştır. Bu kapsamda düzenlenen toplantılardan birinde barışın inşası üzerine faaliyet yürüten ve toplumdaki farklı gruplar arasında diyalog geliştirmeye çalışan inanca dayalı bir kurum olan Corrymeela isimli örgütten Susan McEwan ile bir araya gelinmiştir. Ayrıca Coiste isimli eski siyasi mahkumların bağlı olduğu bir ağa mensup olan ve kendileride eski birer siyasi mahkum olan Michael Culbert ve Breige Brownlee ile bir araya gelinerek barış sürecinin korunmasında eski siyasi mahkumların rolü, siyasal mahkumiyetlerle birlikte Kuzey İrlanda’da ortaya çıkan sorunlar ve bunların çatışma sonrası döneme yansımaları kapsamlı olarak tartışılmıştır. Katılımcılar ayrıca eski bir IRA örgütü üyesi olan ancak şu anda Kuzey İrlanda hükümetinde bakan olarak görev yapan Carál Ní Chuilín ile bir araya gelerek kendisinden silahlı mücadeleden meclis

bünyesinde çalışmaya geçiş dönemine ilişkin tecrübeyi dinleme imkanı bulmuşlardır.

‘Ben herkese eşit davranılan, kadınlara ise herkesten farklı davranılmayan bir Cumhuriyet istiyordum.’ – IRA Eski Üyesi ve Sinn Féin Partisi’nden Bakan Carál Ní Chuilín’in konuşmasından bir bölüm.

Corrymeela örgütünden Susan McEwan Belfast’ta düzenlenen yuvarlak masa toplantısında katılımcılara sivil toplum diyalog inisiyatiflerinin rolüne ilişkin sunum yaparken

Karşılaştırmalı çalışma ziyareti programı çerçevesinde çatışma ile çatışmanın çözümü sürecinde **dilin, kimliğin ve kültürün** ne kadar belirleyici olduğu konusunda da toplantılar gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların ana dilde eğitim yönündeki sorularına yanıtlar verilmiş, ayrıca entegre eğitim konusunda Kuzey İrlanda Entegre Eğitim Fonu ve Kuzey İrlanda Entegre Eğitim Konseyi’nden yetkililer ve uzmanlar,

katılımcılara bilgiler vermişlerdir. Hayırlı Cuma Anlaşması'nın uygulanma aşamasında bayraklar, amblemler ve yürüyüşler konusunda karşılaşılan sorunlar derinlemesine tartışılmış, bu türden sorunların üstesinden gelmek üzere imzalanan Stormont House Anlaşması ile Yeni Başlangıç Anlaşması süreçleri de bu bağlamda değerlendirilmiştir. Katılımcılar Belfast'ta bulunan ve iki toplumu barış duvarları yoluyla birbirinden ayırmış olan bölgeler ile tarihi alanları tur rehberleri eşliğinde gezmiş, bu sayede hem Cumhuriyetçi hem de Birlikçi toplumdan insanlarla bir araya gelerek çatışmanın çözümü meselesinde kimliğin oynadığı rol gibi devamlılık arz eden bir mesele üzerine tartışma yürütmüş, ekonomik faktörler, anma etkinlikleri ve yürüyüşler üzerinden Kuzey İrlanda'yı etkileyen sorunları daha derinden anlamaya çalışmışlardır.

Eski siyasi mahkum ve şimdinin tur rehberi Noel Large Belfast'ta bulunan Shankhill caddesinde katılımcılara bilgi verirken

‘Eğer bana geçmişten pişmanlık duyup duymadığımı sorarsanız size iki saniyede yanıt verir ve “Evet” derim. Ne şiddet beni daha fazla Britanyalı yaptı, ne de Cumhuriyetçiler şiddet sayesinde Birleşik İrlanda hedefine biraz daha yaklaşmış oldu.’ – Şimdinin tur rehberi ve eski siyasi mahkum Noel Large’in konuşmasından bir bölüm.

İrlanda tecrübesi üzerinden ‘zorlu zamanlarda süreci rayında tutmak’ konusu üzerine yapılan tartışmalar aşağıdaki temel konuları içermiştir:

- Aralarında Londra’nın Docklands bölgesinin 1996 yılında bombalanması, bayrak ve amblemlerin kullanılmasına ilişkin olarak başlayan isyanlar, Kuzey İrlanda İdaresinin 2015 yılında askıya alınması, silahlı örgütlerin yakın dönemde Kuzey İrlanda’da yeniden faaliyet yürütmeye başlaması dahil olmak üzere Kuzey İrlanda barış sürecinin ilerleme kaydetmesine engel olan dönemler ve eylemler.
- Kuzey İrlanda’daki barış sürecini rayında tutmak için Senatör George Mitchell ve General De Chastelain gibi isimlerin görev aldığı üçüncü tarafların dahil olduğu mekanizmaların devreye sokulması ve aralarında silahsızlanma, silahsızlanmanın teyidi ve müzakereler için son derece açık ve şeffaf bir kareografinin hazırlanması, sürece tam ve güçlü bir sahiplenmenin sağlanabilmesi için bütün kesimlerin sürece dahil edilmesi ve böylece süreci bozmaya yeltenme oranının en az seviyeye çekilmesi, medyanın sürece dair olumlu bir dil kullanması ve

kamuoyu desteğini sağlamak için devletin medya ile kurduğu ilişki (kamuoyunun barışa hazırlanması) gibi alanlarda pratik adımlar atılması.

- Hayırlı Cuma Anlaşmasının imzalanmasından sonra hem sürecin korunması hemde çatışmanın yeniden başlamasının önüne geçmek için aralarında kapsamlı bir silahsızlanmanın teyit edilmesine dair bir mekanizmanın kurulması dahil olmak üzere çeşitli koruyucu önlemlerin alınması, polis hizmetleri ve geçmişte yaşananlarla yüzleşilmesi gibi tartışmalı konuların bir süre için rafa kaldırılması ve daha sonra değerlendirmeye alınması, Kuzey İrlanda Meclisi bünyesinde güç paylaşımına dayalı bir hükümetin kurulması, Kuzey İrlanda'ya devredilen yetkilerin arttırılması, toplumun bütününde eşitliğin sağlanması ve ayrımcılığın kaldırılması için ilgili insan hakları düzenlemeleri ile hak garantilerinin uygulamaya sokulması.
- Kuzey İrlanda'da barış sürecinin kriz yaşanan zamanlarda kilitlenmesinin akabinde bu durumun üstesinden gelebilmek için aralarında gizli kanallar üzerinden görüşme yapılması, resmi bir barış görüşmesi sürecinin olmadığı ve kamuoyunda sürece dair hoşnutsuzluğun yaşandığı dönemlerde dahi önceden yakalanan ivmenin korunması için somut adımların atılması.

Türkiye Cumhuriyeti İrlanda Büyükelçisi Necip Egüz ve değerli eşi Büyükelçilik ikametgahında katılımcılarla birarada

İrlanda tecrübesinin toplumsal cinsiyet yaklaşımı açısından etkileri ve kadınların Kuzey İrlanda barış sürecindeki rollerine ilişkin tartışmalar aşağıdaki temel konuları içermiştir:

- Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonunun hem taraflar arasındaki diyalogu sağlama hemde kadınların haklarının Hayırlı Cuma Anlaşması'nda yer alması noktasında oynadığı rol, böyle bir koalisyonunun kurulmasını sağlayan temel prensipler ile pratik adımların neler olduğu, kuruluş sürecinde ne tür engellerle karşılaşıldığı;
- Kadınların yaralanan askerler ve silahlı örgüt üyeleri için gündelik bakıcılar haline gelmesi, çatışma dönemi ve

sonrasında kadına yönelik aile içi şiddet ve cinsel şiddet uygulamaları, özellikle çatışma sonrası dönemde erkek ve kadın eski mahkumlar arasında ortaya çıkan madde bağımlılığı ve ruh sağlığı sorunları ve bunların ailelere yansımaları, çatışma sebebiyle dul kalan kadınların yaşadığı ekonomik sorunlar gibi konular olmak üzere Kuzey İrlanda çatışmasının ortaya çıkardığı toplumsal cinsiyete dair etkiler;

- Toplumsal cinsiyet yaklaşımının geçiş dönemi adalet mekanizmaları ile gelecekte devreye sokulacak geçmişte yaşananlarla yüzleşmeye dair süreç ve düzenlemelere dahil edilmesinin önemi;
- BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı kararı başta olmak üzere kadın/toplumsal cinsiyet, barış ve güvenlik üzerine alınmış kararların çatışmanın çözümü sürecinin her aşamasında ve 1325 sayılı kararı uygulamaya dair herhangi bir ulusal eylem planının olmadığı koşullarda dahi uygulanması;
- Kadın grupları ve sivil toplum örgütlerinin 'kadın sorunu' olarak adlandırılan meseleler konusundaki farkındalığı artırma noktasındaki rolleri, farklı siyasal kesimler arasında faaliyet yürüterek diyalog ve farkındalığı artırma çabaları;
- Kuzey İrlanda barış sürecinde kadın siyasal aktörlerin oynadığı belirgin roller, Birleşik Krallık ile İrlanda hükümetleri adına süreçte görev alan kadın siyasetçiler, silahlı örgütlere mensup olan kadın üyeler ile bugün Kuzey İrlanda Meclisi'nde görev alan farklı siyasi yapılardan kadın siyasetçiler dahil olmak üzere çatışma sonrası dönemde kadın liderlerin oynadığı roller;

‘Değişimi getirebilecek olanlar kadınlardır, çünkü biz birbirimizle konuşmayı herkesten daha çok arzu ediyoruz.’
– Demokratik Birlikçiler Partisi (DUP) adına Kuzey İrlanda Meclisi Milletvekili Paula Bradley’in konuşmasından bir bölüm.

Türkiye’deki Mevcut Bağlam

Karşılaştırmalı çalışma ziyaretinin katılımcıları Türkiye’nin oldukça zor bir dönemden geçtiği, İrlanda’ya vardıkları gün olan 19 Mart tarihinde de İstanbul’da bombalı bir saldırının gerçekleştiği bir dönemde bu çalışma ziyaretini gerçekleştirmişlerdir. Çalışma ziyareti Türkiye’nin Güneydoğu bölgesinde çatışmaların yükseldiği, İstanbul ve Ankara gibi şehirlerde dahi bombalı saldırıların gerçekleştiği ve ülkenin 1990’lı yıllardan buyana en kanlı dönemlerden birinden geçtiği dönemde gerçekleşmiştir. Şiddetin yeniden ve bu kadar yüksek düzeyde ortaya çıkması ülkenin iç yapısının ne kadar düzensiz ve ayrılmış olduğunu gösterirken, karşılaştırmalı çalışma ziyaretine siyasal yelpazenin farklı kesimlerinden temsilcilerin katılması ve bu vesileyle İrlanda’nın geçirdiği çatışma ve barışçıl çözüm tecrübesine yoğunlaşmak ve kavramak üzere bir araya gelinmiş olması Demokratik Gelişim Enstitüsü’nün (DPI) bu tür birey ve kurumları bir araya getirme konusundaki emsalsiz yeteneğinin de ortaya koymuştur.

‘DPI bir araçtır. Her ziyarette bir başka şey öğreniyorum. Bu ziyaretten önce çok daha az umudum vardı ancak bir şeyler duymaya başladıkça içimdeki umut güçlendi.’ – DPI karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcısı

Devam Eden Diyalog için Bir Platform Oluşturmak

Karşılaştırmalı çalışma ziyareti 6 günlük bir program çerçevesinde gerçekleştirilmiş, ziyaretin birinci bölümü Dublin şehrinde düzenlenen toplantılara ayrılmış ve bu program çerçevesinde katılımcılar başta İrlanda Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı yetkilileri, Birleşik Krallık ve Türkiye Cumhuriyeti'nin İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçileri, İrlanda üniversitelerinde görev yapan tanınmış tarihçi ve siyaset uzmanlarının yanı sıra Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucu üyeleriyle bir araya gelmişlerdir. Katılımcılar daha sonra İrlanda Cumhuriyeti ile Kuzey İrlanda arasındaki sınır bölgesinde yer alan Dundalk şehrine giderek İrlanda Cumhuriyeti eski Dışişleri bakanı ile görüşmüşler ve ziyaretin ikinci bölümüne başlamak üzere Kuzey İrlanda'nın Belfast şehrine geçmişlerdir. Belfast'ta düzenlenen toplantılarda iki taraftan siyasi aktörler, Kuzey İrlanda'daki farklı kesimleri temsil eden sivil toplum örgütü temsilcileri, Birleşik Krallık hükümetini temsilen Kuzey İrlanda'da yer alan Kuzey İrlanda Bürosu yetkilileri, eski siyasi mahkumlar ile silahlı örgütlerin eski üyeleri, geçiş dönemi adalet süreci ve entegre eğitim alanında uzman isimlerle bir araya gelmişlerdir.

Katılımcılar Kuzey İrlanda Bürosu'ndan Kate Beggs ile Belfast'ta düzenlenen yuvarlak masa toplantısı sırasında

Karşılaştırmalı çalışma ziyareti, katılımcılarla gerçekleştirilen bir iç değerlendirme toplantısıyla tamamlanmıştır. Bu toplantıda katılımcılar ziyaretten öğrendiklerini birbirleriyle paylaşmışlar, ziyaret çerçevesinde edinilenleri geliştirip başkalarıyla paylaşma konusunda niyet beyan etmişlerdir. Katılımcıların en fazla ilgilendiği alanın değişik siyasal kesimler arasında oluşturulan ortak bir platform olma özelliği taşıyan ve hem sıkıntılı dönemlerde hem de sürecin kilitlendiği aşamalarda barış sürecini başarılı bir şekilde desteklemeyi başaran Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu çalışmasının olduğu gözlenmiştir. Katılımcılar böyle bir koalisyon oluşturmanın ne tür pratik gereksinimler içerdiğini öğrenme konusunda oldukça istekli davranmışlar, Koalisyon'un kurucu üyeleri Avila Kilmurray ve Jane Morrice'ten Kuzey İrlanda'da bu tür bir koalisyon kurulurken hangi adımların atıldığı konusunda bilgiler almışlardır. Katılımcılar tarafından konuşmacılara Koalisyon'un karşı karşıya kaldığı sorunlar, kamplaşma ve farklı siyasal görüşler taşımaktan doğan sorunların nasıl aşıldığına dair sorular yöneltilmiştir. Her iki konuşmacı da hem koalisyonun yapısı hem de farklı siyasal görüşlerden üyelerin oluşturduğu bu koalisyonun farklı görüşleri hangi yollarla ve yöntemlerle bir arada tuttuğunu katılımcılarla paylaşmıştır. Konuşmacılar koalisyonun kurucu ilkeleri olan eşitlik ve insan haklarına destek üzerine yoğunlaşarak bu prensiplere bağlı kalmanın koalisyonunun objektif bir rol oynamasına yardımcı olduğunu ve bu sayede kadınların hakları ve insan haklarıyla ilişkili temel meseleleri barış müzakere masasına taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

'Aramızda dostluğu nasıl geliştirebiliriz? Benim tanık olduğum en önemli şey kadın koalisyonu çalışmasıydı. Biz buna benzer bir şeyi Türkiye'de nasıl geliştirebiliriz? – DPI karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcısı

İlgi çeken diğer konular arasında yaşanan şiddetin yeniden başlaması ve süreci bozmak isteyenlerin faaliyetleri sebebiyle ortaya çıkan engel ve duraksamaların yanı sıra Hayırlı Cuma Anlaşması imzalandıktan sonra silahlı grupların Kuzey İrlanda'da devam eden faaliyetleri, geçiş dönemi adalet mekanizmaları ve geçmişte yaşananlarla yüzleşme konusunda yaşanan

tartışmalara rağmen sürecin hangi yollarla korunduğu gibi meseleler yer almıştır. Katılımcılar ayrıca yakın dönemde imzalanan Yeni Başlangıç Anlaşması sürecine de büyük ilgi göstermişlerdir. Konuşmacılar Kuzey İrlanda'da geçmişte yaşanan olaylardan bazılarına yanıt olunması konusunda devam eden zorluklardan bahsetmiş, hesap verilebilirlik ve hakikatı paylaşma konusunda önerilen bazı mekanizmalara ilişkin bilgileri katılımcılarla paylaşmışlar ve bunun üzerinden kamuoyunun bu noktadaki algısının ne olduğu da geniş olarak tartışılmıştır.

Ziyaretin Sonuçları

Bu çalışma ziyaretinin Türkiye üzerine belirgin bir etkisinin olacağı gözlemlenirken, bütün katılımcıların da çalışma ziyaretinin çok başarılı geçtiğini ifade ettiklerini belirtmek gerekir. Bunun sebeplerinden bir tanesi Kuzey İrlanda sürecinde önem arz eden bazı konuların bugün özellikle yeniden ortaya çıkan şiddet ortamı ve yaşanan zorluklar bağlamında değerlendirildiğinde sürecin yeniden rayına oturtulması noktasında Türkiye için de önem arz ediyor olmasıdır. Bu çalışma ziyareti sayesinde siyasal yelpazenin farklı kesimlerini temsil eden ve mevcut koşullar sebebiyle bir araya gelip sağlıklı bir ilişki kurma imkanından çoğunlukla yoksun kalan katılımcıların bir araya gelmesi ve birbirleriyle görüşlerini paylaşmaları da mümkün olmuştur.

Bu çalışma ziyareti DPI tarafından toplumsal cinsiyet ve çatışma konusuna ilişkin olarak düzenlenmiş olan çalışma ziyaretlerinden üçüncüsüdür. Çalışma ziyaretinin kadınlardan oluşan bütün katılımcıları bu ziyaret sayesinde Kuzey İrlanda'da çatışma ve çözüm sürecinde kadınların yaşadığı tecrübeleri birinci elden dinleme imkanları bulmuşlardır. Özellikle süreçte yer alan kadın aktörlerle gerçekleştirilen

toplantılarda teknik bilgilerin yanı sıra daha farklı çalışmalar için ilham verici noktalar tespit edilmiş, katılımcılar Türkiye'ye döndükten sonra kendi aralarındaki diyalogun nasıl sürdürüleceğini de birbirleriyle tartışmaya başlamışlardır. Katılımcılar farklı siyasal kesimler ve siyasal yaklaşımların bir arada çalışması noktasındaki isteklerini birbirlerine ifade etmişler, farklı grup ve yaklaşımlar arasında çatışmanın çözümü konusunun değerlendirilebileceği forum ya da platformların nasıl oluşturulabileceğini araştırmaya karar vermişlerdir. DPI bu noktada atılacak olan adımları mümkün olduğu oranda destekleyecektir.

'Bağımsız gözlem sürecinin oldukça önemli olduğuna işaret etmek isterim. Tam da bu sebepten dolayı DPI gibi kurumların çok önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bütün siyasi yaşamım boyunca ülkemizde sürdürülen barış sürecinin parçası olmuş bir isim olarak DPI'ya minnettar olduğumu da ifade etmek isterim.' – İrlanda Cumhuriyeti Eski Dışişleri Bakanı Dermot Ahern'in konuşmasından bir bölüm.

Türkiye'deki çeşitli gazeteler ve köşe yazarları karşılaştırmalı çalışma ziyareti hakkında haberler yapmış ve yazılar kaleme almışlardır. Ziyarete katılan gazeteciler ve çeşitli televizyon programlarına konuk olan diğer katılımcılar ziyaretten elde ettikleri tecrübeleri gazeteler, sosyal medya organları ve televizyon programları üzerinden daha geniş kesimlerle paylaşmışlardır. Ulusal medya ve televizyon kanalları ziyaretin farklı boyutlarını işlenmeye devam etmektedir. Zamanlama, koreografi, DDR (Silasızlanma, Silahlı Savaşçıların Terhisi ve Topluma Yeniden Kazandırma) süreci ve uluslararası özellikteki üçüncü tarafların rolü gibi bugün oldukça tartışılan konular dikkate alındığında İrlanda süreci Türkiye için bilgi ve tecrübe kaynağı olma özelliğini korumaktadır. İrlanda örneği ortaya çıkan ciddi engellere rağmen devam ettirilen başarılı

bir barış sürecinin oldukça güçlü bir örneği olarak görülmektedir.

Karşılaştırmalı çalışma ziyaretinde yer alan siyasi partilerin temsilcileri ülkeye döndüklerinde ilgili parti birimleri ve seçim çevrelerini ziyaret konusunda geniş olarak bilgilendireceklerini ifade etmişlerdir. Böylece ziyaretten elde edilen bilgilerin toplumsal zeminlere yayılması sağlanacaktır.

DPI Türkiye programı çerçevesinde gerçekleştirilen bu faaliyet, DPI tarafından Türkiye ile ilgili konuların derinlemesine incelenmesi ve bu konulara dair detaylı sunumlar yapılmasını kapsayacak şekilde yürütülmeye başlanan çalışmaların bir devamı olarak gerçekleştirilmiştir. Kuzey İrlanda barış süreci, geçmişin mirasıyla nasıl yüzleşileceği, anlaşmaların uygulanması, güç paylaşımına dayalı idare, çatışmanın çözümü ile çatışma sonrası geçiş döneminin farklı aşamalarının gözlemlenmesi gibi boyutlarıyla hala devam etmekte olan bir çözüm süreci örneğidir.

DPI toplumsal cinsiyet yaklaşımı ve çatışma çözümü meselesi üzerine yoğunlaşan çalışmaları gerçekleştirmeye devam ederken, yürüttüğü Türkiye programı çerçevesinde de Kuzey İrlanda gibi önemli, konuyla ilgili ve değerli bir örnekten sonuçlar çıkarmayı da sürdürecektir.

DPI karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcıları İrlanda Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı ile Dublin'de yapılan görüşme sonrası bakanlığa ev sahipliği yapan Iveagh House binasında toplu halde

***'Farklı siyasal yaklaşımları bir araya getirmek çok zor bir şey olsa da DPI bunu gerçekten çok iyi bir şekilde yapabiliyor.'* – DPI karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcısı**

Ek 1: Katılımcılar

Türkiye'den Katılımcılar

<i>Katılımcıların İsimleri</i>	<i>Ünvan</i>	<i>Temsil Edilen Kurum</i>
Eren Buğlalılar	Çevirmen	
Esra Elmas	İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırma Merkezi, DPI Başdanışmanı	Demokratik Gelişim Enstitüsü İstanbul Bilgi Üniversitesi
Kezban Hatemi	Hukukçu ve Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	Akil İnsanlar heyeti
Ayşe Koytak	Başmüşavir	Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Makamı
Bejan Matur	Şair – Yazar	
Gülseren Onanç	Parti Meclisi Üyesi	Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)
Melda Onur	Eski Milletvekili ve Barış Aktivisti	Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)
Fadime Özkan	Gazeteci, Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	Star Gazetesi
Zehra Taşkesenlioğlu	Erzurum Milletvekili	Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)
Sevtap Yokuş	Akademisyen	Kemerburgaz Üniversitesi
Özlem Zengin	Başdanışman	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Makamı

Konuşmacılar ve Konuklar

<i>İsim</i>	<i>Ünvan</i>	<i>Kurumsal İlişki</i>
Dermot Ahern	Dışişleri Eski Bakanı	İrlanda Cumhuriyeti Hükümeti
Kate Beggs	Siyasal İlişkiler Birimi Başkanı	Birleşik Krallık Hükümeti Kuzey İrlanda Bürosu
Paula Bradley	Kuzey İrlanda Meclisi Demokratik Birlikçiler Partisi Milletvekili	Demokratik Birlikçiler Partisi
Breige Brownlee	Sinn Féin Partisi Eski Belediye Meclis Üyesi ve Coiste isimli Kurumun Üyesi	Eski Siyasi Mahkumlar tarafından Oluşturulan Coiste n n-larchimí Ağı
Dominick Chilcott	İrlanda Büyükelçisi	Birleşik Krallık
Prof. Vincent Comerford	Tarih Profesörü	Maynooth Üniversitesi
Michael Culbert	Direktör	Eski Siyasi Mahkumlar Tarafından Oluşturulan Coiste n n-larchimí Ağı
Necip Egüz	Büyükelçi	Türkiye Cumhuriyeti
Zeki Güler	İrlanda Cumhuriyeti Konsolosu	Türkiye Cumhuriyeti
Eleanor Johnson	Programlar Direktörü	Demokratik Gelişim Enstitüsü

James Kelly	Çatışma Çözümü Birimi Kadın, Barış ve Güvenlik Masası Çalışanı	İrlanda Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı
Kevin Kelly	Çatışma Çözümü Birimi Direktörü	İrlanda Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı
Avila Kilmurray	Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu Kurucu Üyesi ve Kuzey İrlanda Toplum Vakfı Direktörü	Kuzey İrlanda Toplum Vakfı
Caroline Kirby	Çatışma Çözümü Birimi Çalışanı	İrlanda Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı
Katelyn Kunzman	Programlar Ekibi Stajyeri	Demokratik Gelişim Enstitüsü
Noel Large	Tur Rehberi (Birlikçi Eski Siyasi Mahkum)	
Susan McEwan	Programlar Birimi Başkanı	Corrymeela
Sarah McGrath	Kuzey İrlanda, Birleşik Krallık ve Amerika Birimi	İrlanda Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı
Paula McIlwane	Kalkınma Birimi Çalışanı	Entegre Eğitim için Kuzey İrlanda Konseyi
Tina Merron	İcra Heyeti Başkanı	Entegre Eğitim için Kuzey İrlanda Fonu

Dr David Mitchell	Akademisyen ve Yazar	The Irish School of Ecumenics, Trinity College, Dublin
Sacha Moreira	Kaynak ve Fonlar Birimi Direktörü	Demokratik Gelişim Enstitüsü
Jane Morrice	Birinci Kuzey İrlanda Meclisi Başkan Yardımcısı, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu Üyesi, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi Bakan Yardımcısı	Kuzey İrlanda Hükümeti
Ms Carál Ní Chuilín	Kuzey İrlanda Meclisi Sinn Féin Partisi Milletvekili, Kültür, Sanat ve Spor Bakanı	Sinn Féin Partisi
Dr Catherine O'Rourke	Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Koordinatörü	Ulster Üniversitesi Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü
Paedar Whelan	Tür Rehberi (Cumhuriyetçi Eski Siyasi Mahkum)	Eski Mahkumlarca Oluşturulan Coiste n n-larchimí Ağı
Kerim Yıldız	İcra Heyeti Başkanı	Demokratik Gelişim Enstitüsü

Ek 2:

DPI Bilgi Notu: Kuzey İrlanda için Yeni Bir Başlangıç (Türkçe)

[Download here.](#)

Ek 3:

Hayırlı Cuma Anlaşması - Genel Açıklama (Türkçe)

[Download here.](#)

Ek 4:

BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 Sayılı Kararının Uygulanması Yoluyla Kadınların Barışın İnşası ve Çatışma Çözümüne Daha İyi Yollardan Katılmasına Dair Bir Çalışma (A Study into the Ways to Better Incorporate Women into Peacebuilding and Conflict Resolution through the Implementation of UNSCR 1325 (İngilizce)

[Download here.](#)

Yönetim Kurulu Üyeleri

Kerim Yıldız (İcra Kurulu Başkanı):

Londra merkezli bir sivil toplum kuruluşu olan Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün kurucusu ve İcra Kurulu Başkanıdır. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfının Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür.

Nick Stewart QC (Yönetim Kurulu Başkanı):

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hakimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rights Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur.

Prof. Penny Green (Genel Sekreter):

Halen İngiltere'deki Queen Mary Üniversitesinde Hukuk ve Küreselleşme konularında öğretim üyesi olarak görev yapmakta, aynı üniversite bünyesinde kurulu bulunan Uluslararası Devlet Suçları İnsiyatifinin (International State Crime Initiative - ISCI) direktörlüğünü sürdürmektedir. 2014 yılında Queen Mary Üniversitesindeki görevine başlayan Penny Green öncesinde 7 yıl boyunca Kings College isimli üniversitede Hukuk ve Kriminoloji alanlarında öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Devlet suçları, devlet kurumlarının suçları, doğal afetler, Türk Ceza Sistemi ve Siyaset, uluslararası suçlar, sığınmacılık ve zorunlu göç gibi alanlarda çok sayıda yazılı esere sahiptir.

Priscilla Hayner:

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez (International Center for Transnational Justice) isimli kurumun kurucularından olan Priscilla Hayner, Hakikat Komisyonları, Geçiş Dönemi Adaleti İnsiyatifleri ve Mekanizmaları konularında dünyanın önde gelen uzman ve yazarlarından biridir. Geçmişte aralarında Ford Vakfı ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliğinin olduğu pek çok kuruluşa danışmanlık yapmıştır.

Arild Humlen:

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesinin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde dersler vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead:

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevi öncesinde Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

Prof. David Petrsek:

Kanada'daki Ottawa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler alanında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreteri'ne başdanışmanlık yapan Prof David Petrsek, uzun yıllardır İnsan Hakları, İnsancıl Hukuk ve Uyuşmazlıkların Çözümü konularında çalışmalar yürütmektedir. Aynı zamanda bu çalışma alanları konusunda önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-1996 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-1998 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezi'nde Politika Bölümü Direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter:

Antonia Potter Prentice, insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşaaı gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. Çatışma yaşanan bölgelerde hem çatışma hemde çatışma sonrası dönemlerde yaşamış, bu dönemlerde özellikle kadınların güçlendirilmesi konusu üzerine çalışmalar yürütmüş, Afganistan, Kamboçya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Libya, Endonezya, Burma (Birmanya), Nepal, Filipinler, Güney Sudan, Doğu Timor ve Yemen gibi ülkelerde kadınlar ve çatışma çözümü süreçlerinin aktörleriyle yakından çalışmıştır. Çalışma yürüttüğü alanlarda çok sayıda yazılı esere sahiptir. Atena Konsorsiyomu isimli bir kurumun ortak kurucularından biri olan Antonia Kriz İdaresi İnsiyatifi için Katılımcılık isimli kurumda Arabuluculuk Destek Kıdemli Yöneticisi olarak görev yapmakta ayrıca Avrupa barış Enstitüsüne başdanışmanlık yapmaktadır.

Uzmanlar Konseyi Üyeleri

Dermot Ahern

Geçmişte İrlanda Parlamentosu Milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süreyle İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Dr Mehmet Asutay

Prof. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğunun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Ortadoğunun islami siyasal ekonomisinin yanı sıra Türk ve Kürt siyasal ekonomisi ile İslami siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

Ali Bayramoğlu:

Yazar ve siyaset yorumcusu olan Ali Bayramoğlu günlük yayınlanan *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır.

Prof. Christine Bell:

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesinde Anayasa hukuku profesörü olarak görev yapmakta aynı üniversite bünyesinde ki Küresel Adalet projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, barış müzakerelerinde hukuki danışman olarak görev almaktadır.

Cengiz Çandar:

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar bir dönem savaş muhabirliği de yapmıştır. Çandar bir dönem Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

Yılmaz Ensaroğlu:

Geçmişte Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)'da, Hukuk ve İnsan Hakları Koordinatörü olarak görev yapmıştır. İnsan Hakları Ortak Platformu'nun Yönetim Kurulu Üyeliğinin yanı sıra, İnsan Hakları Gündemi Derneği ve İnsan Hakları Araştırmaları Derneği'nin üyesidir. İnsan Hakları İçin Diyalog Dergisi'nin de Genel Yayın Yönetmenliğini yapmaktadır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almış ve Güneydoğu grubunun başkanlığını yapmıştır.

Prof. Mervyn Frost:

Londra'da kurulu bulunan prestijli üniversitelerden biri olan King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrinde ki Natal Üniversitesi'nin Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

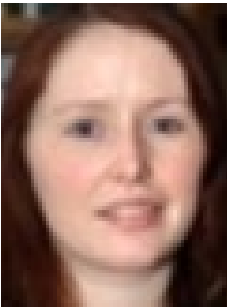
Martin Griffiths:

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan Martin Griffiths halen Avrupa Barış Enstitüsünün Genel Müdürü olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarında bulunan çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre’de kurulu İnsani Diyalog Merkezi (Centre for Humanitarian Dialogue) isimli kurumun kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra’da kurulu Inter Mediate isimli kurumun kurucuları arasında bulunan Griffiths UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere’nin diplomasi servisindeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi’nde İnsani Faaliyetler Bölümü’nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan’ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

Kezban Hatemi:

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonunda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliğine Üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanununun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. Edel Hughes:

East London Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Hukuk alanında ki Yüksek Lisans ve Doktora eğitimlerini 2003-2009 yılları arasında İrlanda'nın Galway Üniversitesinin Uluslararası Hukuk Bölümünde tamamlamıştır. 2006-2011 yılları arasında İrlanda'nın Limerick Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmıştır.

Prof Dr Ahmet İnsel:

İletişim Yayınları Yayın Kurulu koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca dillerinde çok sayıda kitap ve makalesi bulunmaktadır.

Avila Kilmurray:

Avila Kilmurray Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu isimli siyasi partinin kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda kurulu bulunan aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaştırma ve Genel İşçiler Sendikasında Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Joost Lagendijk:

Joost Lagendijk Zaman Gazetesi ve Today's Zaman'da köşe yazarlığının yanı sıra Süleyman Şah Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Avrupa Birliği sınır meseleleri, Birleşik Devletler ve Avrupa Birliği dış politika stratejilerine ilişkin pek çok yayını bulunan Lagendijk, 1998-2009 arasında Hollanda Yeşiller Partisi üyesi olarak Avrupa Parlamentosunda görev yapmıştır. Avrupa Parlamentosu'nda Türkiye Delegasyonu başkanı ve Balkanlar ve Kosova konusunda raportör olarak görev yapan Lagendijk, 2009 - 2012 yılları arasında İstanbul Politikalar Merkezi'nde kıdemli danışman olarak çalışmıştır.

Prof Salomón Lerner Febres:

Prof. Professor Salomón felsefe alanında ki doktora eğitimini Belçika'da bulunan Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'da kurulu bulunan Pontifical Catholic Üniversitesinin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres aynı üniversite bünyesinde ki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezinin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır. Aynı şekilde Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonunun çalışmaları ve elde ettiği sonuçlara ilişkin çok sayıda sempozyom ve çalışma atölyesinde panelist ve konuşmacı olarak yer almıştır.

Prof. Ram Manikkalingam:

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için en üst düzeyde danışmanlık yapmıştır. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof Ram Manikkalingam, Sri Lanka'da kurulu bulunan Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur:

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof Monica McWilliams:

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi bünyesinde ki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşmasının imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

Mark Muller QC:

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulmuş olan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesinde ki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

Giles Portman:

Giles Portman Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği bünyesinde faaliyet yürütmüş tecrübeli bir diplomattır. Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bakanlığın Brüksel, New York ve Prag büroları ile Ankara'da ki Büyükelçilik Misyon ekibinde görev yapmıştır. Avrupa Birliğinin Dış Faaliyet Servisi Yüksek temsilcisine danışman olarak hizmet etmiş, daha sonra Avrupa Birliğinin Türkiye ve Doğu Komşuluk Bölgeleri Birimi başkanlığına stratejik iletişim konusunda danışmanlık yapmıştır.

Jonathan Powell:

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan Birleşik Krallıkta kurulu Inter Mediate isimli, devletten bağımsız arabuluculuk kurumunun kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanlığını yapmaktadır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir Kieran Prendergast:

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya gibi ülkeler ve ABD'nin New York şehrinin olduğu alanlarda diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosunun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai:

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'da kurulu bulunan HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'da da kurulu bulunan Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminer ve dersler vermiştir.

Sir David Reddaway:

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci görevlerinde bulunmuştur. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir. Harvard Üniversitesi mezunlar grubu mensubu olan Reddaway Etiyopya'da da gönüllü olarak öğretmenlik yapmıştır. Cambridge Üniversitesinde Tarih, Londra'da Kurulu Bulunan Doğu ve Afrika Çalışmaları Okulunda (School of Oriental and African Studies – SOAS) ise Farsça üzerine eğitim görmüştür

Prof. Naomi Roht-Arriaza:

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrinde kurulu bulunan UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan hakları ihlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof. Dr. Mithat Sancar:

Uzun yıllar Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü olarak görev yapan Prof Sancar'ın temel uzmanlık alanları arasında Anayasal Vatandaşlık ve Geçiş Dönemi Adaleti yer almaktadır. Uzmanlık alanlarında çok sayıda yazılı eseri bulunan Sancar, Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. 2015 yılında yapılan genel seçimlerde Mardin'den milletvekili seçilmiştir.

Catherine Woollard:

Catherine Woollard Brüksel'de yaşayan ve bağımsız olarak çalışan bir konsültasyon uzmanıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar grubunun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources isimli kurumda Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International isimli kurumda Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group isimli kurumda Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarakta Birleşik Krallıkta ki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma, uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş:

Halen İstanbul'da kurulu bulunan Kemerburgaz Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin Türkiye’de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi” başlıklı teze 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır. 2009 yılından buyana Türkiye çapında gerçekleşen yeni Anayasa çalışmalarına dair toplantılara katılmış, bu konuda hazırlanan taslak ve raporlara katkıda bulunmuştur.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0)203 206 9939

info@democraticprogress.org

www.democraticprogress.org

Twitter: @DPI_UK